Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 4 juni 2016

Arubaanse Rosabelle Illes bruist van talent

Pagina 4 & 5

Arubaanse Rosabelle Illes (28) presenteert derde dichtbundel

'Iedere dag opnieuw zorgen dat je

Ook als kind betoverde Rosabelle Illes (28) met haar verhalen. Ze is een geboren leider, een radicale vernieuwer en een bruggenbouwer. Deze elementen komen allemaal samen in haar derde dichtbundel 'Title' die net uit is op Curaçao. Binnenkort moet ook haar kinderboek dat ze met Levi Silvanie schrijft uitkomen. Een gesprek met de dichteres die in haar werk antwoord zoekt op vragen.

Tekst: **Nelly Rosa** Foto's: **Ken Wong**

Curaçao heeft een bijzonder plekje in het hart van de Arubaanse dichteres. Dat bleek tijdens de boeklancering van 'Title'. "Zoals ik ook op Facebook zette. Het was niet de vraag óf ik met het boek naar Curaçao zou komen, maar wanneer", vertelt Illes. "Ik vond het belangrijk om de stukken ook hier te presenteren. Mijn band met Curaçao is altijd sterk geweest. Mijn moeder is Arubaanse, maar mijn vader komt uit Curaçao. Ik heb veel familie hier." Bovendien bewondert ze de kunstscène van Curaçao. "Ik heb altijd gezegd dat Curaçao ver ontwikkeld is op het gebied van literatuur en cultuur."

Op haar achttiende debuteerde Rosabelle Illes met 'Beyond Insanity'. Met het manuscript onder de armen toog ze naar Curaçao om met Enrique Muller, Nydia Ecury en Frank Martinus Arion om de tafel te zitten. "Ik liet hen het manuscript lezen voor feedback. Een week lang zat ik met hen samen. Hun invloed op mijn debuut was groot", vertelt ze. In 2010 kwam 'Spiel di mi Alma', haar tweede bundel uit. In die periode bloeide haar vriendschap met onder anderen Curaçaose musici, dansers en dichters op. Ze werkte nauw samen met Levi Silvanie en Hemayel Martina, die in 2011 overleed bij een auto-ongeluk. Ze maakte de totstandkoming van zijn eerste dichtbundel 'Ansestro Preokupá Sosegá' van dichtbij mee. Tijdens haar boeklancering bracht ze liefdevol een hommage aan de veelbelovende dichter. Het eerbetoon bezorgde de zaal kippenvel.

Simpel

De omslag van Title, een ontwerp van Illes' broer, is simpel en ziet eruit als een manuscript waarop een theekopje heeft gestaan. Ook de titel lijkt op het eerste oog simpel, maar door deze neutraal te laten kan de lezer deze achteraf, na het lezen van de bundel, zelf invullen. De publicatie bevat 21 gedichten, zes korte verhalen en drie overpeinzingen. In haar vroegere werk vertelde ze op rijmende wijze haar boodschap. Dit is een van de regels die ze heeft leren loslaten. "Je moet jezelf de ruimte gunnen om jezelf opnieuw uit te vinden."

Al haar gedichten vinden na meditatie hun weg op papier. Haar werkmethode bestaat enkel uit meditatie en de durf om de informatie die ze in de 'zero state', het punt waar de constante gedachtestroom stopt, ontvangt ongefilterd op te schrijven. Illes redigeert ze daarna nauwelijks.

Getier

Met haar verhalen wil ze mensen raken. Anders heeft het geen zin. De Arubaanse is een aanhanger van de literaire beweging 'stream of consciousness' ofwel ongefilterd getier van een malende gedachtestroom. "Het verhaal wordt verteld terwijl je in het hoofd van de hoofdpersoon zit. Zoals in Virgina Woolfs 'The Mark on the Wall', waarin de hoofdpersoon naar een vlek op de muur kijkt en zich afvraagt wat het is en daar andere elementen bij voegt. Jij als lezer wil dat de persoon van zijn stoel afkomt en naar de muur loopt zodat hij kan zien wat de vlek is. Doordat het nergens over gaat kun je zoveel betekenis in de gedachtestroom leggen", legt ze uit. Species, dat in Title is opgenomen, is zo'n oefening in 'stream of consciousness'.

Tijdens haar minor Engelse literatuur aan de Webster University moest Illes als opdracht vanuit het perspectief van een willekeurige klant bij La Place schrijven. Ze koos een tafel waar twee vrouwen aan zaten en schreef wat er in een van de twee omging. "Dat ze daar zat was onbeduidend en ondergeschikt aan het verhaal. Ik liet haar foeteren op mensen die zonder iets bij V&D te kopen naar La Place gingen. Vervolgens mopperde ze dat toegang tot La Place slechts zou moeten kunnen met een kassabon van V&D.

je goed voelt bij wat je doet'

Het hele concept van consumentisme komt in haar getier voorbij", legt ze uit. Daarna laat ze de hoofdpersoon nadenken over munten die ze straks nodig heeft om vers brood te kopen voor het voeren van de duiven. Dat veel mensen duiven met oud brood voeren kan haar goedkeuring niet wegdragen. Filosofische begrippen als keuzevrijheid, superioriteit en bewustzijn passeren ook de revue. "Al die ideeën kun je met stream of consciousness in een kort verhaal kwijt."

Levendig

Het clichébeeld van dichters is niet op Illes van toepassing. Haar shows zijn levendig en brengen verschillende disciplines samen. Door zang, muziek en dans in haar shows te voegen vindt haar boodschap een vruchtbare bodem. Ze is zich ervan bewust dat ze in een discipline werkt die saai wordt gevonden. "Dichtkunst is impopulair. Als ik goed had kunnen zingen, was ik zangeres geworden. Dat had ik het liefst willen zijn. Het is veel makkelijker om een boodschap in een lied te verspreiden. Dat is de reden dat ik andere mogelijkheden ben gaan verkennen om poëzie over te brengen."
Daarnaast zijn de samenwerkingen een tactiek om mensen deelgenoot te maken van haar werk. "Wanneer iemand jou probeert te breken, kun je dat stoppen door die persoon onderdeel te laten zijn van waar jij mee bezig bent. Zodra je hen een deel van jouw succes aanbiedt, happen ze toe", legt ze uit. "Het gaat niet om jou, maar om die persoon. Het is heel natuurlijk en normaal om gelijkheid te willen. Jij, die de hogerop bent gekomen, moet niet vergeten dat je ook een mens bent. Als je succesvol bent voel je je vaak beter dan anderen, met andere woorden: je wordt minder mens. Daardoor raak je verblind." De verantwoordelijkheid rust op de schouders van degenen die het hebben gemaakt om een manier te vinden om de 'azijnpissers' op gelijk niveau te krijgen. "Zonder gelijkheid is er geen vrede", aldus Illes.

Liefde

In haar werk verkent de Arubaanse dichteres concepten als de gemeenschap, politiek, het doel van het leven en gerechtigheid. Ze liep met een grote boog om het thema 'voorwaardelijke liefde'. Tot Title. "Als je in een stabiele relatie zit en alles gaat goed, waarover ga je het dan hebben? Dat alles rozengeur en maneschijn is? Dat vind ik oninteressant", legt Illes uit.

"De oorsprong van mijn werk ligt in wat ik niet begrijp. Door middel van poëzie probeer ik vat te krijgen op de wereld. Als ik in een stabiele relatie zit en alles gaat goed, dan begrijp ik het en heb ik daar geen vragen over." Pas toen haar relatie van tien jaar vanwege de lange afstand uitging, kreeg ze inspiratie om de voorwaardelijke liefde te exploreren. "Het feit dat wij beiden groot genoeg waren om een besluit te nemen dat het beste was voor ons afzonderlijk, maar niet goed voor ons als paar, begreep ik niet. De voorwaardelijke energie zou zeggen: 'Iemand moet een offer brengen. Of jij gaat ergens ongelukkig wonen, of ik ga ergens ongelukkig wonen en we maken er het beste van, zolang we maar samen zijn.' Dat is het advies dat we krijgen en de boodschap van Hollywoodfilms. Daarmee groeien we op. Nog steeds zijn er mensen die mij vragen: hoe kun je dat hebben gedaan? Waarom ben je niet in Nederland gebleven? Het feit dat we ons eigen geluk voorop hebben gezet boven het samenzijn. Dat wilde ik in mijn gedichten verkennen. Daarna zag ik dat ik verschillende gedichten heb die daarover gaan en de eerlijkheid daarin. In Mira'mi zeg ik:

> **"Dichtkunst is impopulair. Als ik goed had kunnen zingen, was ik zangeres geworden."**

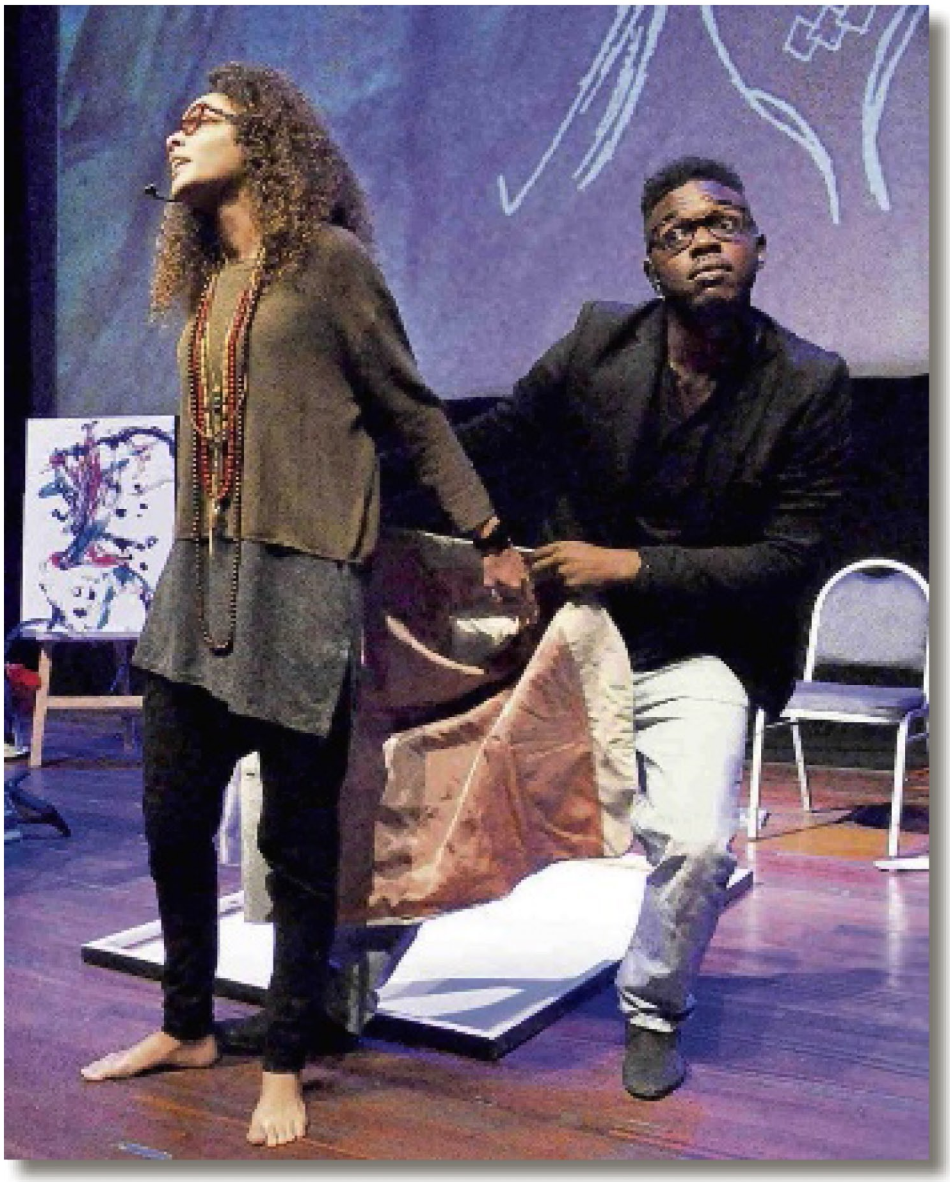

Mira mi ku rabia riba e pais
ku a hipnotisá bo ku oportunidat
mi'n por kompetí
mi no por eksigí di bo atenshon
mi ke sekuestrá bo mente.
mira mi ta risibi elogio
pa no strob'a bo persigí bo soño
Mi a madurá nan di
nan a komplementa' mi
pa mi kurashi
pone un banda
i wak bo floresé."

"Wij hebben elk een egoïstisch besluit genomen. Dat is krachtig, maar het wordt ons niet geleerd om zo te kiezen. Het wordt ons aangepraat dat een persoon zijn dromen moet opofferen voor de liefde. Kies voor jouw geluk! Kies ervoor om jouw eigen pad te bewandelen!", zegt Rosabelle hartstochtelijk. Ze is er niet rouwig om dat ze Nederland verliet om zich weer te vestigen op haar geboorte-eiland. "Het was het waard."

Eilandskind

Ze was ongelukkig in Nederland waar ze haar master in sociale en organisatiepsychologie behaalde en nu bezig is met haar promotieonderzoek. "Holland was niet voor mij. Volgens het 'systeem' moeten we na de middelbare school weggaan. Dat systeem is in mijn ogen krom. Door weg te gaan ontdek je zogenaamd je identiteit of kun je succesvol worden. Dat zou niet kunnen als je dichtbij blijft. Met dat kromme idee worden we grootgebracht. Ik heb echter de zon en de warmte nodig om gelukkig te zijn. Het is altijd mijn intentie geweest om Aruba als uitvalsbasis te gebruiken. Ik wil dat mijn bed op Aruba staat en dat ik mij tijdens mijn reizen kan troosten met de gedachte dat mijn bed daar ligt."

Vertrouwen

Met denken over de toekomst houdt de dichteres zich niet bezig. "Waar ik over tien jaar sta weet ik niet. Eerlijk gezegd wil ik het ook niet weten. Ik heb vertrouwen in het universum. Ik maak me geen zorgen over mijn toekomst. Ik heb al zo vaak meegemaakt dat alles wat ik had gepland, toch anders is gegaan. Ik heb aan den lijve ondervonden hoe weinig macht ik heb en hoe onwetend ik ben. Het enige wat je kunt doen is iedere dag opnieuw opstaan en ervoor zorgen dat je je goed voelt bij wat je doet. Als je er niet goed bij voelt moet je je antenne uitschuiven om van het universum te ontvangen hoe je wel vreugde kunt vinden in wat je doet. We zoeken God overal, in plaats van dat we naar binnen keren."

We need to realize that true life lies inside
I know it sounds cheesy
but it is so easy
and the fact that we're not there yet
that's creepy.